

Welkom, stilte, licht ontsteken

Lied Die ons voor het licht gemaakt hebt (VL 569)

Inleiding (Einar)

1

Het is 14 november 2005.

In de Frieslandhal in Leeuwarden zijn tientallen mensen al wekenlang bezig om 4,3 miljoen dominostenen neer te zetten voor een recordpoging. Over 4 dagen zal die beginnen. Dan zal één steen omver geduwd worden; die steen doet de volgende steen omkantelen, die op zijn beurt de volgende ....., enzovoort, enzovoort. Tot alle 4,3 miljoen stenen omgevallen zijn, een wereldrecord. Als het goed gaat.

Het toppunt van kantelen.

Er komt een mus de hal binnenvliegen, niemand die het beestje opmerkt. Totdat het vogeltje enkele stenen raakt. Die vallen om en duwen op hun beurt andere stenen om. Er treedt een kettingreactie op en binnen enkele ogenblikken zijn er 23.000 stenen omgevallen.

Paniek, de mus moet verjaagd worden voordat hij nog meer stenen omver vliegt. Maar waar zit hij in de grote hal? Wie ziet hem? Haal netten, probeer hem te vangen! Het lukt allemaal niet.

Dan wordt een jager van Duke Faunabeheer opgetrommeld die met één schot de mus doodschiet.

De omgevallen stenen worden weer rechtgezet, en men gaat verder met het opbouwen van de recordpoging. Nog 4 dagen tot het grote omkantelen kan beginnen.

2

We kwamen in de Ekklesia op het jaarthema 'kantelen' door een interview met ecooloog Marten Scheffer, augustus vorig jaar in Trouw. Als net afgestudeerd bioloog bij Rijkswaterstaat merkte die hoe moeilijk het is om een meertje dat door meststoffen vertroebeld is, weer helder te krijgen. Zelfs toen er heel wat stikstof en fosfaat uit het water was gehaald, gebeurde er niets. Totdat na een tijd de groene soep ineens oploste. Die omslag was voor Scheffer het bewijs dat een systeem lange tijd stabiel kan blijven en dan kan kantelen om in een nieuwe modus te belanden.

Dat geldt niet alleen in de natuur, beoogt Scheffer in het interview, maar ook bijvoorbeeld in de geest.

Lange tijd kun je overbelasting van je geest aan, totdat er plotseling iets knapt. Dan kom je in een burn-out of een depressie terecht.

En in het nieuwe boek dat hij aan het schrijven is, draait het om de vraag of we als mensheid de goede kant op kantelen; of we serieus aan de gang gaan met het klimaat, de biodiversiteit, hernieuwbare energie, of dat we kiezen voor de tegengestelde trend van radicaal rechtse politiek, populisme en autoritair leiderschap. En dat we ons terugtrekken uit de internationale samenwerking.

We leven in een onstabiele tijd. Naar welke kant zal de samenleving omkantelen? En kunnen wij – jij en ik – er aan bijdragen iets naar de goede kant te laten kantelen? Daarover zal het in enkele vieringen van de Ekklesia gaan. Vandaag maken we daarmee een begin.

3

Terug naar de dominostenen en de mus.

De dominostenen kunnen model staan voor een samenleving die niet meer stabiel is. Dan kan een kleine verstoring het hele bouwwerk doen omvallen. Dat deed de mus.

En wat er met de mus gebeurde tekent de huidige maatschappij. Dat werd pijnlijk duidelijk gemaakt door twee woordvoerders van SBS 6:

, zei de ene. En de ander voegde er (letterlijk!) aan toe:

Later zei presentatrice Nance Colen nog in een RTL-uitzending "Weet je, het was wel een miljoenen ding hè. Daar ging veel geld in om, ook qua inkomsten voor reclames, dus het was wel echt een prestigeproject." Er stak – gelukkig – een storm van verontwaardiging op.

Een mus, een beschermde vogel, doden voor een recordpoging? Belachelijk! Dat kan niet, dat mag niet, dat is een misdaad! De schutter kreeg meer dan 1800 haatmails, zo veel en zo heftig dat hij politiebewaking kreeg. Een woordvoerder van de Dierenbescherming zei het meer ingetogen, maar wel duidelijk: „Wij vinden het doel, een spelletje, niet voldoende om dieren dood te maken. Het gaat niet om landbouwgewassen of bijvoorbeeld de volksgezondheid. En als een struikelt en steentjes omgooit, wordt die toch ook niet meteen doodgeschoten?"

En dan is er ook nog de vraag waarom er maar 23.000 stenen omvielen door die mus, en niet alle stenen? Dat kwam omdat de bouwers om de paar meter schotjes hadden neergezet, om te voorkomen dat bij een ongelukje meteen alle stenen zouden omvallen. Die schotjes werden pas weggehaald vlak voordat de recordpoging van start ging.

In de huidige maatschappij met zijn wereldwijd opererende megabedrijven, met internet dat alles met alles verbindt zijn er bijna geen schotjes meer tussen bedrijven, landen, continenten. Als systemen dan gaan kantelen, kantelt alles mee; wereldwijd.

We leven in een onstabiele tijd. Naar welke kant zal de samenleving kantelen? En kunnen wij er aan bijdragen iets naar de goede kant te laten kantelen?

Ik eindig met een stukje uit Psalm 84 in de vrije vertaling van Huub Oosterhuis.

Lied: VL 555)

Kantelen, en dan positief (Joke)

Einar vertelde ons in zijn inleiding dat er een subtiel moment is waardoor iets kantelt.

Hoe is dat hier voor ons. We hebben heel dichtbij natuurlijk het moment van kanteling van het stoppen met de Ekklesia Den Haag. Wij zijn ineens de hekkensluiters.

Ik zoek hier momenten van een positieve kanteling naast de verrechtsing, naast de verpopularisering, de kanteling van waarheid naar fake.

Wat kantelde er in de schaduw, ver van de macht richting het goede. Een paar voorbeelden.

Hier op de tafel zien we al een paar kleine voorbeelden uit de natuur. **Kleine blauwe druifjes**. De bolletjes stonden totaal verwaarloosd de hele zomer en herfst op balkon. En ineens: daar zijn ze weer. Ook de mooie takken van de magnolia. Fluweelzacht, over een paar weken laat ik ze weer zien.... De natuur – ook soms zoveel onnadenkends aangedaan is godzijdank zeer veerkrachtig.

En dan geopolitiek: **Syrie**: in een week tijd was het rond: Assad gevlucht, gevangenen open, we weten nog niet hoe het eindigt, maar dat weten we nergens.

Voedselindustrie: in Chili begon een geweldige dieetmethode met Guido Girardi: zet op alle schadelijke ongezonde producten een waarschuwing, zwarte sticker. Tussen 2016 en 2021 kwam een kwart miljoen Chilezen van obesitas af. Fabrikanten speelden erop in en verbeterden hun producten om van die stickers af te komen. Welbegrepen eigenbelang

Varkenshouders- vooral in Brabant – lieten zich uitkopen: aantal vleesvarkens daalt naar niveau van 50 jaar geleden. Nog zijn er veel te veel maar mijn blik richt zich nu op positief. 1600 veehouders lieten zich uitkopen waarvan 540 varkenshouders. Strategisch ook een goed moment voor de varkenshouders begreep ik. Opnieuw welbegrepen eigenbelang, ik zeg nu: niets mis mee.

Hoe verhoudt dit zich tot het eigen innerlijk kompas? Wie waagde het in 2024 om trouw te blijven aan het eigen innerlijk kompas? Ik voelde me afgelopen zondag in de Iona-viering in de Lukaskerk wel geïnspireerd door o.m. Waltraut Stroh. Zij zei: (in mijn woorden): “ ik moet me soms weer herijken op mijn eigen waarden en mijn visioen en daar actie op zetten”. Ze deed mee met acties van extinction rebellion in de havens van Rotterdam. Haar woorden vind ik herkenbaar, want zonder weer te komen tot actie dreig ik weg te zakken in moedeloosheid.

Ergens in het voorjaar heeft Thea de viering over: “Verzet is de bron van vreugde”. Daarbij denk ik nu vooral aan het zedenschandaal in Parijs. Gisele Pelicot, monsterlijk misbruikt door haar eigen man en minstens 50 doodgewone andere mannen, kantelde de schaamte. Schaamte die een vrouw het meest treft in een verkrachtingszaak. Zij paste ervoor. Dit ben ik niet. Dit hoort niet bij mij, dit hoort bij de daders.

Alles was openbaar. Niet alleen kantelde het naar de daders maar naar in feite vooral naar een vals gevoel van mannelijke identiteit. Wat een moed van deze vrouw, bloot en onomwonden staat ze in het licht!

Lied: Staan in Licht (VL 798)

Schriftlezing uit Mattëus 3

In die tijd trad Johannes de Doper op in de woestijn van Judea.

Hij verkondigde: ‘Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij!’

Dit was de man over wie de profeet Jesaja sprak toen hij zei: ‘Luid klinkt een stem in de woestijn: “Maak de weg van de Heer gereed, maak recht zijn paden.”’

(...)

Johannes zei: “ doop jullie met water als teken van jullie bekering, maar na mij komt iemand die krachtiger

is dan ik; ik ben zelfs niet goed genoeg om zijn sandalen voor hem te dragen. zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur.”

(...)

Toen kwam Jezus vanuit Galilea naar de Jordaan om door Johannes gedoopt te worden. Maar Johannes probeerde hem tegen te houden met de woorden: ‘Ik zou door u gedoopt moeten worden, en dan komt u naar mij?’

Jezus antwoordde: ‘Laat het nu maar gebeuren, want het is goed dat we op deze manier Gods gerechtigheid vervullen.’ Toen stemde Johannes ermee in.

Zodra Jezus gedoopt was en uit het water omhoogkwam, opende de hemel zich voor hem en zag hij hoe de Geest van God als een duif op hem neerdaalde. En uit de hemel klonk een stem: ‘Dit is mijn geliefde Zoon, in hem vind ik vreugde.’

Lied:

Hoe het begon (Bert)

Het begon dus allemaal met Johannes, die in de woestijn mensen opriep om zich te bekeren, of om te kantelen, als ik het binnen ons jaarthema wil plaatsen

Als je de intentie had om dingen anders te gaan doen, kon je dat onderstrepen door je te laten dopen. Zo kon je een frisse nieuwe start maken

Maar, zo zei Johannes ook, Ik doop met water. Na mij komt iemand, die meer gezag heeft dan ik. Hij zal jullie dopen met de heilige Geest en met vuur.

En dan meldt Jezus zich daar aan die Jordaan oever om zich te laten dopen. Ik kan mij voorstellen dat Johannes tegenspuddert en ik kan mij de reactie van Jezus ook voorstellen, een beetje in de trant van: Jij wilt dat mensen die een andere weg in willen slaan, zich laten dopen. Welnu, ik wil die andere weg in slaan, dus ik wil ook gedoopt worden. En als die doop dan plaatsvindt, ervaart iedereen dat als een heel bijzondere gebeurtenis. De evangelisten proberen dat te beschrijven in beelden van een duif en een stem uit de hemel. Ik denk inderdaad dat dat beeldtaal is, maar op de een of andere manier blijft die Jezus van Nazareth ons fascineren tot op de dag van vandaag.

We constateerden al dat water de mogelijkheid geeft om een frisse start te maken. Als ik terugkijk op de ongeveer 17 jaar, waarin ik lid mocht zijn van de Ekklesia, heb ik een periode van vurig enthousiasme, begeestering meegemaakt, als ik het in termen van onze schriftlezing beschrijf. De afgelopen tijd is dat weer een beetje weggeëbt, verwaterd.

Misschien illustreert dat verschil in de werking van dopen met water en dopen met vuur en heilige Geest

Lied: Jij die voor alle namen wijkt (VL 170)

Voorbeden

Tafellied: Wie durft het aan? (map 35)

Tafelviering

Wij delen brood en wijn om Jezus van Nazareth te gedenken,
een man die 2000 jaar geleden leefde en ter dood werd gebracht;
wiens leven en dood een kanteling in levens van mensen teweeg bracht, tot op de dag van vandaag.
Tot op de dag van vandaag leeft hij voort in de harten van mensen.
Moge zijn geest voortleven in ons.

Breken en delen

Onze Vader (map 119)

Reactie, collecte voor het Aandachtscentrum

Slotlied: Om warmte gaan wij een leven (map 74)